

VYSOKÁ PŘEDSTAVITELKA
UNIE PRO ZAHRANIČNÍ
VĚCI A BEZPEČNOSTNÍ
POLITIKU

V Bruselu dne 5.12.2018
JOIN(2018) 36 final

**SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

Akční plán proti dezinformacím

1. ÚVOD

Svoboda projevu je jednou ze základních hodnot Evropské unie zakotvených v Listině základních práv Evropské unie a v ústavách členských států. Naše otevřená demokratická společnost závisí na schopnosti občanů mít přístup k celé škále ověřitelných informací, aby si mohli vytvořit názor na různé politické otázky. Občané se tak mohou informovaně podílet na veřejné debatě a mohou vyjádřit svou vůli prostřednictvím svobodných a spravedlivých politických postupů. Tyto demokratické procesy jsou stále více zpochybňovány rozsáhlým, záměrným a systematickým šířením dezinformací.

Za dezinformaci se považuje prokazatelně falešná nebo zavádějící informace, která vzniká, prezentuje se a šíří za účelem ekonomického prospěchu nebo úmyslného podvádění veřejnosti a může působit veřejnou újmu¹. Veřejná újma zahrnuje ohrožení demokratických procesů a veřejných statků, jako např. zdraví občanů Unie, životního prostředí nebo bezpečnosti. Mezi dezinformace nepatří neúmyslné chyby, satira a parodie ani předpojaté zprávy a komentáře, které se jako vyhraněné jasně identifikují. Opatření obsažená v tomto akčním plánu se zaměřují pouze na dezinformační obsah, který je podle práva Unie či podle vnitrostátních právních předpisů legální. Nejsou jimi dotčeny právní předpisy Unie ani jakéhokoli z členských států, které mohou být použitelné, včetně pravidel týkajících se nezákonného obsahu².

V návaznosti na chemický útok, k němuž došlo v Salisbury, a na související závěry Evropské rady³ představily Komise a vysoká představitelka společně sdělení o zvyšování odolnosti proti hybridním hrozbám⁴, které jako prioritní oblast pro další činnost označilo strategickou komunikaci. Evropská rada poté vyzvala „vysokou představitelku a Komisi, aby ve spolupráci s členskými státy a v souladu se závěry Evropské rady z března roku 2015 předložily do prosince roku 2018 akční plán obsahující konkrétní návrhy koordinované reakce na výzvu, již představuje šíření dezinformací, včetně patřičných mandátů a dostatečných zdrojů pro příslušné týmy ESVC pro strategickou komunikaci“⁵.

Tento akční plán je odpovědí na výzvu Evropské rady k přijetí opatření s cílem „chránit demokratická zřízení v Unii a bojovat proti dezinformacím, mimo jiné v kontextu nadcházejících voleb do Evropského parlamentu“⁶. Vychází ze stávajících iniciativ Komise a činnosti pracovní skupiny pro strategickou komunikaci East StratCom Evropské služby pro vnější činnost. Stanoví opatření, jež mají přijmout Komise a vysoká představitelka za pomoci Evropské služby pro vnější činnost a ve spolupráci s členskými státy a Evropským parlamentem. Do tohoto plánu byly zahrnuty informace získané od členských států mimo jiné prostřednictvím diskusí v Radě⁷, ve Výborech stálých zástupců I a II, Politickém a bezpečnostním výboru, příslušných pracovních skupinách Rady a na zasedáních týkajících se strategické komunikace a na zasedáních politických ředitelů ministerstev zahraničních věcí.

¹ Sdělení o boji proti dezinformacím na internetu, COM(2018) 236.

² Komise s cílem zasáhnout proti šíření nezákonného obsahu online navrhla cílená opatření, včetně doporučení o opatřeních pro efektivní boj proti nezákonnému obsahu online (C(2018) 1177). Viz rovněž návrh nařízení o prevenci šíření teroristického obsahu online COM(2018) 640 a revidovaná směrnice o audiovizuálních mediálních službách odsouhlasená dne 6. listopadu 2018.

³ Závěry Evropské rady ze dne 22. března 2018.

⁴ JOIN(2018) 16.

⁵ Závěry Evropské rady ze dne 28. června 2018.

⁶ Závěry Evropské rady ze dne 18. října 2018.

⁷ Viz politická rozprava na téma „Boj proti šíření dezinformací on-line: výzvy pro mediální ekosystém“ a závěry Rady ze dne 27. listopadu 2018.

Tento plán rovněž zohledňuje spolupráci s hlavními partnery Unie, včetně Organizace Severoatlantické smlouvy a skupiny G7⁸.

Sdělení o boji proti dezinformacím na internetu (dubnové sdělení) zdůraznilo klíčovou úlohu občanské společnosti a soukromého sektoru (především platform sociálních médií) při řešení problému dezinformací. V návaznosti na to se online platformy a reklamní průmysl v září 2018 dohodly na kodexu zásad, který má zvýšit transparentnost online a chránit občany, zejména s ohledem na volby do Evropského parlamentu v roce 2019, ale i v dlouhodobějším výhledu. Nyní je zásadní, aby tyto subjekty splnily cíle, které v dubnu vytyčila Komise, a plně tento kodex zásad dodržovaly⁹. Dále vzniká nezávislá síť ověřovatelů faktů, jež má za cíl zvyšovat schopnost dezinformace odhalovat a upozorňovat na ně, a na úrovni Unie i na vnitrostátní úrovni se dlouhodobě usiluje o podporu mediální gramotnosti.

Tento akční plán provází zpráva o pokroku týkající se dubnového sdělení¹⁰. Tato zpráva mapuje pokrok, jehož bylo dosaženo v souvislosti s různými opatřeními, především v oblasti kodexu zásad, podpory bezpečného, věrohodného a odpovědného online ekosystému, aktivit spojených se zvyšováním povědomí a mediální gramotností a také podpory nezávislých médií a kvalitní žurnalistiky.

Evropská rada poprvé uznala hrozbu online dezinformačních kampaní v roce 2015, kdy vyzvala vysokou představitelku, aby se zabývala dezinformačními kampaněmi Ruska. Za účelem řešení této otázky a zvyšování povědomí byla zřízena pracovní skupina pro strategickou komunikaci East StratCom. Dále bylo prostřednictvím společného sdělení o boji proti hybridním hrozbám¹¹ v rámci Evropské služby pro vnější činnost zřízeno středisko pro hybridní hrozby, jehož úkolem je zaměřit se na analýzu hybridních hrozeb. To rovněž vedlo k založení Evropského střediska pro boj proti hybridním hrozbám, které sdílí osvědčené postupy a podporuje aktivity Unie a Organizace Severoatlantické smlouvy v této oblasti.

Vzhledem k volbám do Evropského parlamentu, které proběhnou v roce 2019, a více než 50 prezidentským, celostátním nebo místním/regionálním volbám, které se v členských státech uskuteční do roku 2020, je naléhavě zapotřebí zintenzivnit úsilí o zajištění svobodných a spravedlivých demokratických procesů. Hrozby pro demokracii v kterémkoli členském státě mohou poškodit Unii jako celek. Dezinformace se mimo to často zaměřují na evropské orgány a jejich zástupce a jejich cílem je podkopávat samotný evropský projekt jako takový. Dne 12. září 2018 přijala Komise opatření¹² za účelem zabezpečení svobodného a spravedlivého průběhu voleb do Evropského parlamentu a doporučila případně využít sankcí, mimo jiné v případech nezákonného využití osobních údajů za účelem

⁸ V závazku z Charlevoix k obraně demokracie před zahraničními hrozbami se lídři skupiny G7 zavázali přijmout společná opatření v reakci na zahraniční aktéry, kteří se snaží podkopávat naši demokratickou společnost a instituce, naše volební procesy, naši svrchovanost a bezpečnost.

⁹ Viz také závěry Rady ze dne 27. listopadu 2018.

¹⁰ COM(2018) 794.

¹¹ Definice hybridních hrozeb jsou sice různé a musí zůstat flexibilní, aby mohly reagovat na proměnlivou povahu těchto hrozeb, ovšem tento pojem vystihuje soubor různých nátlakových a podvrtných činností a konvenčních i nekonvenčních metod (např. diplomatických, vojenských, ekonomických a technologických), které mohou různí státní i nestátní aktéři koordinovaným způsobem využívat k tomu, aby dosáhli konkrétních cílů, aniž by formálně vyhlásili válku. Snahou je obvykle využívat zranitelnosti cíle a vytvářet nepřehledné situace s cílem narušit rozhodovací procesy. Nástrojem těchto hybridních hrozeb mohou být masivní dezinformační kampaně a využívání sociálních médií k propagandě nebo k radikalizaci, náboru a přímému ovládnutí příznivců. Viz JOIN(2016) 18.

¹² Úplný přehled opatření viz sdělení o zabezpečení svobodného a spravedlivého průběhu voleb do Evropského parlamentu, COM(2018) 637 final.

ovlivnění výsledku voleb¹³. Dále je nezbytné, aby členské státy učinily kroky potřebné k ochraně integrity svých volebních systémů a infrastruktury a před volbami do Evropského parlamentu je otestovaly.

Dezinformační kampaně, vedené zejména třetími zeměmi, jsou často součástí hybridní války¹⁴ zahrnující kybernetické útoky a hackerské útoky na sítě¹⁵. Z důkazů je patrné, že zahraniční státní aktéři ve stále větší míře využívají dezinformační strategie, aby ovlivnili společenské debaty, způsobili rozdělení a zasáhli do demokratického rozhodování. Terčem těchto strategií nejsou jen členské státy, ale i partnerské země ve východním sousedství, jižním sousedství, na Blízkém východě a v Africe.

V souvislosti s několika volbami a referendy v EU byly hlášeny dezinformace produkované a/nebo šířené ruskými zdroji¹⁶. Dobře doloženy byly dezinformační kampaně týkající se války v Sýrii¹⁷, sestřelení letadla MH-17 na východě Ukrajiny¹⁸ a použití chemických zbraní při útoku v Salisbury¹⁹.

2. DEZINFORMACE: POROZUMĚNÍ HROZBÁM A POSÍLENÍ EVROPSKÉ REAKCE

Dezinformace jsou hrozbou, která se vyvíjí a vyžaduje trvalé úsilí, s nímž je třeba se zabývat příslušnými aktéry, vektory, nástroji, metodami, prioritními cíli a dopady. Některé formy dezinformací, zejména ty, které jsou řízeny státy, analyzuje středisko EU pro hybridní hrozby ve spolupráci s pracovními skupinami pro strategickou komunikaci při Evropské službě pro vnější činnost a s podporou služeb členských států.

Aktéři, kteří za dezinformacemi stojí, mohou být buď vnitřní, v členských státech, nebo vnější, včetně státních (nebo vládou podporovaných) i nestátních aktérů. Podle zpráv²⁰ využívá dezinformace a ovlivňování v různých formách více než 30 zemí, a to i ve svých vlastních zemích. Používání dezinformací aktéry v členských státech je v celé Unii zdrojem

¹³ Tyto sankce jsou doplňkem k sankcím, které stanoví obecné nařízení o ochraně osobních údajů (nařízení 2016/679).

¹⁴ Společný rámec pro boj proti hybridním hrozbám: Reakce Evropské unie, JOIN(2016) 18 final.

¹⁵ K těmto kybernetickým útokům mohou patřit cílená neoprávněná vniknutí za účelem shromáždění citlivých informací jako předstupeň úniků informací, případně úniků informací, jejichž obsah byl pozměněn, převzetí kontroly nad účty v sociálních médiích, účty v sociálních médiích ovládané boty a narušování systémů informačních technologií, například u rozhlasových a televizních společností nebo volebních komisí.

¹⁶ Viz například zpráva francouzského střediska pro plánování politiky (Centre d'analyse, de prévision et de stratégie) a institutu pro strategický výzkum (Institut de recherche stratégique): https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/information_manipulation_rvb_cle838736.pdf

¹⁷ Společné prohlášení sedmnácti zemí, které jsou členy Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW), o chemických útocích v syrské Dómě:

<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/manipulation-of-information/article/syria-chemical-attacks-in-douma-7-april-joint-statement-by-france-and-16-other>

¹⁸ Ohledně dezinformační kampaně týkající se letu MH-17 viz pracovní skupina pro strategickou komunikaci East StratCom: <https://euvsdisinfo.eu/mh17-time-is-running-out-for-disinformation/> a <https://euvsdisinfo.eu/flight-mh-17-three-years-on-getting-the-truth-out-of-eastern-ukraine/> a rovněž prohlášení společného vyšetřovacího týmu: <https://www.om.nl/onderwerpen/mh17-crash/@104053/reaction-jit-to/>

¹⁹ <https://euvsdisinfo.eu/timeline-how-russia-built-two-major-disinformation-campaigns/>
Ohledně ruské kybernetické operace zaměřené na OPCW v Haagu viz: <https://www.government.nl/latest/news/2018/10/04/netherlands-defence-intelligence-and-security-service-disrupts-russian-cyber-operation-targeting-opcw>

²⁰ Viz <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2017>

stále většího znepokojení. V Unii byly zaznamenány i případy dezinformací šířených nestátními aktéry, například v souvislosti s očkováním²¹. Pokud jde o vnější aktéry, v případě Ruské federace jsou důkazy přesvědčivé. Dezinformační strategie však uplatňují i jiné třetí země, které se rychle učí z metod Ruské federace.

Podle střediska EU pro hybridní hrozby jsou pro EU největší hrozbou dezinformace šířené Ruskou federací²². Jsou systematické, dobře zajištěné a oproti jiným zemím jsou jiného měřítko. Pokud jde o koordinaci, úroveň zaměření a strategické dopady, jsou ruské dezinformace součástí širší hybridní hrozby, která využívá řady nástrojů, pák a také nestátních aktérů.

Neustálé cílené dezinformační kampaně vedené proti Unii, jejím orgánům a politikám pravděpodobně ještě posílí v období před volbami do Evropského parlamentu v roce 2019. **To vyžaduje, aby byla naléhavě a okamžitě přijata náležitá opatření k ochraně Unie i jejích orgánů a občanů proti dezinformacím.**

Sociální média se stala významným prostředkem šíření dezinformací, a to v některých případech, jako v případě Cambridge Analytica, mimo jiné k zacílení doručení dezinformačního obsahu na specifické uživatele, kteří jsou určeni na základě neoprávněného přístupu a použití osobních údajů, přičemž konečným cílem je ovlivnění výsledků voleb. Z nedávných důkazů je patrné, že k šíření dezinformací jsou stále více využívány služby zasílání soukromých zpráv²³. Techniky zahrnují manipulaci s videem (deep-fakes) a falšování úředních dokumentů; používání internetového automatizovaného softwaru (botů) k šíření a posilování obsahu vyvolávajícího rozkol a debat v sociálních médiích; útoky trollů na profilech v sociálních médiích a krádeže informací. V mnoha regionech současně stále hrají důležitou úlohu tradičnější metody, jako televize, noviny, internetové stránky a řetězové emaily. Používané nástroje a techniky se rychle mění – **stejně tak rychle se musí vyvíjet i reakce na ně.**

Vedle kroků podnikaných v členských státech a po celé Unii má Unie značný zájem na spolupráci s partnery ve třech prioritních regionech – ve východním a jižním sousedství Unie a v oblasti západního Balkánu. Odhalování dezinformací v zemích sousedících s Uníí doplňuje řešení tohoto problému v rámci Unie.

Evropská služba pro vnější činnost zřídila zvláštní pracovní skupiny pro strategickou komunikaci složené z expertů s příslušnými znalostmi a jazykovým vybavením, které se této problematice věnují a vyvíjejí strategie reakce. Tyto pracovní skupiny úzce spolupracují s útvary Komise, aby byl v těchto regionech zajištěn koordinovaný a jednotný přístup ke komunikaci.

Na základě akčního plánu pro strategickou komunikaci, přijatého dne 22. června 2015, tvoří mandát pracovní skupiny pro strategickou komunikaci East StratCom tři oblasti činnosti: i) účinná komunikace a propagace politik Unie ve východním sousedství; ii) posílení obecného mediálního prostředí v zemích východního sousedství a v členských státech, včetně podpory svobody sdělovacích prostředků a posilování nezávislých médií, a iii) zlepšení kapacity Unie předpovídat, řešit a reagovat na dezinformační činnost Ruské federace. V reakci na závěry

²¹ Viz COM(2018) 245 a COM(2018) 244.

²² Ruská vojenská doktrína otevřeně uznává informační válku jako jednu ze svých domén: <https://www.rusemb.org.uk/press/2029>

²³ Podle Oxfordské univerzity letos platformy přímého zasílání zpráv hostovaly dezinformační kampaně nejméně v deseti zemích.

Rady z prosince 2015 a června 2017 zřídila Evropská služba pro vnější činnost další dvě pracovní skupiny: pracovní skupinu pro západní Balkán²⁴ zaměřenou na odpovídající oblast a pracovní skupinu Jih²⁵ pro země Blízkého východu a severní Afriky a oblasti Perského zálivu.

Od svého založení pracovní skupina pro strategickou komunikaci East StratCom účinně informovala o politikách Unie ve východním sousedství Unie zejména prostřednictvím přístupu založeného na kampaních. Tato pracovní skupina také sestavila seznam více než 4 500 příkladů dezinformací šířených Ruskou federací, tyto dezinformace analyzovala a upozornila na ně, odhalila řadu dezinformačních zpráv, zvýšila povědomí o dezinformačních kampaních a odhalila jejich nástroje, techniky a záměry. Zaměřuje se na země Východního partnerství a na ruská domácí a mezinárodní média a jejím cílem je odhalovat na základě získaných důkazů tendence a používané argumenty, metody a kanály a zvyšovat povědomí o nich.

Mandát pracovní skupiny pro strategickou komunikaci East StratCom by proto měl zůstat zachován a mandát dalších dvou pracovních skupin pro strategickou komunikaci (západní Balkán a Jih) by měl být přezkoumán s ohledem na rostoucí rozsah a význam dezinformační činnosti v těchto regionech a na potřebu zvýšit povědomí o nepříznivém dopadu dezinformací.

3. OPATŘENÍ PRO KOORDINOVANOU REAKCI UNIE NA DEZINFORMACE

Zabývat se dezinformacemi vyžaduje politickou vůli a jednotné kroky, které mobilizují všechny části veřejné správy (včetně komunit pro boj proti hybridním hrozbám, pro kybernetickou bezpečnost, zpravodajské služby a strategickou komunikaci, orgánů pro ochranu údajů, volebních orgánů, donucovacích orgánů a orgánů pro oblast médií). To by mělo probíhat v úzké spolupráci s podobně smýšlejícími partnery po celém světě. K tomu je zapotřebí úzká spolupráce mezi orgány Unie, členskými státy, občanskou společností a soukromým sektorem, zejména online platformami.

Koordinovaná reakce na dezinformace představená v tomto akčním plánu se zakládá na čtyřech pilířích:

- (i) zlepšení schopnosti orgánů Unie dezinformace odhalovat a analyzovat a upozorňovat na ně;
- (ii) posílení koordinovaných a společných reakcí na dezinformace;
- (iii) mobilizace soukromého sektoru k boji proti dezinformacím;
- (iv) zvyšování povědomí a zlepšování odolnosti společnosti.

PILÍŘ Č. 1: ZLEPŠENÍ SCHOPNOSTI ORGÁNŮ UNIE DEZINFORMACE ODHALOVAT A ANALYZOVAT A UPOZORŇOVAT NA NĚ

K účinnému řešení hrozby dezinformací je potřeba posílit pracovní skupiny pro strategickou komunikaci při Evropské službě pro vnější činnost, delegace Unie a středisko EU pro hybridní hrozby tím, že jim budou poskytnuti další specializovaní pracovníci, jako například odborníci na vytěžování údajů a analýzu pro zpracování příslušných údajů. Rovněž je důležité zadat zakázky na další služby v oblasti monitorování médií za účelem pokrytí širší škály zdrojů a jazyků a na další výzkum a studie zaměřené na dosah a dopad dezinformací. Dále je zapotřebí investovat do analytických nástrojů, jako je

²⁴ Závěry Rady o rozšíření a procesu stabilizace a přidružení ze dne 15. prosince 2015.

²⁵ Závěry Rady o boji proti terorismu přijaté dne 19. června 2017.

speciální software pro vytěžování, organizaci a agregování velkého množství digitálních údajů.

Posílení týmů ESVČ pro strategickou komunikaci se uskuteční ve dvou krocích.

V krátkodobém horizontu se očekává, že v roce 2019 se rozpočet pro strategickou komunikaci více než zdvojnásobí²⁶, a současně s tím dojde před volbami do Evropského parlamentu k posílení stavu o nejméně jedenáct míst. Ve střednědobém horizontu²⁷ se požádá o další místa stálých úředníků v týmech pro strategickou komunikaci a středisku EU pro hybridní hrozby v ústředích a také o nová místa v delegacích v sousedství, aby bylo během příštích dvou let dosaženo celkového navýšení stavu o 50–55 pracovníků.

K dalším synergiím dojde mezi útvary Komise a Evropskou službou pro vnější činnost, například v oblasti sdílení nástrojů nebo přípravy komunikačních kampaní.

Analýza hrozeb a hodnocení zpravodajských informací jsou základem pro činnost v oblasti dezinformací. K analýze vyvíjející se povahy dezinformačních kampaní by měly být plně využity odborné znalosti Zpravodajského a informačního centra.

Pracovní skupiny pro strategickou komunikaci budou v boji proti dezinformacím úzce spolupracovat s příslušnými delegacemi Unie a s Komisí. Zejména budou spolupracovat s interní sítí Komise pro boj proti dezinformacím, zřízenou v návaznosti na dubnové sdělení²⁸.

Členské státy by měly opatření orgánů Unie doplnit a podpořit zvýšením svých vnitrostátních kapacit a podporou nezbytného navýšení zdrojů pro orgány Unie.

Opatření č. 1: Zejména s ohledem na volby do Evropského parlamentu v roce 2019, ale také s dlouhodobějším výhledem, posílí vysoká představitelka ve spolupráci s členskými státy pracovní skupiny pro strategickou komunikaci a delegace Unie prostřednictvím dalších zaměstnanců a nových nástrojů nezbytných pro odhalování a analýzu dezinformační činnosti a upozorňování na ni. Členské státy by případně také měly zdokonalit svoji vnitrostátní kapacitu v této oblasti a podpořit nezbytné navýšení zdrojů pro pracovní skupiny pro strategickou komunikaci a delegace Unie.

Opatření č. 2: Vysoká představitelka přezkoumá mandáty pracovních skupin pro strategickou komunikaci pro západní Balkán a Jih, aby jim umožnila účinně řešit problém šíření dezinformací v těchto regionech.

PILÍŘ č. 2: POSÍLENÍ KOORDINOVANÝCH A SPOLEČNÝCH REAKCÍ NA DEZINFORMACE

Pro odhalení a analýzu dezinformace a reakci na ni mají zásadní význam první hodiny poté, co byla daná dezinformace vypuštěna. Proto **bude zaveden systém včasného varování**, který bude prostřednictvím specializované technologické infrastruktury **vydávat varování ohledně dezinformačních kampaní v reálném čase**. Tím se usnadní sdílení údajů a hodnocení, což

²⁶ Současné diskuse o rozpočtu na rok 2019 předpokládají zvýšení z 1,9 milionu EUR v roce 2018 na 5 milionů v roce 2019.

²⁷ Prostřednictvím změn rozpočtu na rok 2019 a/nebo návrhu rozpočtu na rok 2020.

²⁸ Tato síť zahrnuje zástupce generálních ředitelství Komise a její zastoupení. Komise také nedávno zřídila pracovní skupinu s Evropskou službou pro vnější činnost a Evropským parlamentem zaměřenou na boj proti dezinformacím v období před volbami do Evropského parlamentu.

umožní společný přehled o situaci, koordinované přidělování a reakci a zajistí úsporu času a účinné využívání zdrojů.

S ohledem na vytvoření systému včasného varování **by měl každý členský stát v souladu se svým institucionálním uspořádáním určit kontaktní místo, ideálně umístěné v rámci útvarů pro strategickou komunikaci.** Toto kontaktní místo by sdílelo varování a zajistilo by koordinaci se všemi dalšími příslušnými vnitrostátními orgány, jakož i s Komisí a Evropskou službou pro vnější činnost. Tím nejsou dotčeny stávající pravomoci vnitrostátních orgánů podle práva Unie a/nebo vnitrostátního práva nebo podle dalších částí tohoto akčního plánu. V případě, že se dezinformace týkají voleb nebo fungování demokratických institucí v členských státech, měla by vnitrostátní kontaktní místa úzce spolupracovat s vnitrostátními volebními sítěmi²⁹. V takovém případě by měl být výsledek činnosti systému včasného varování sdílen s evropskou sítí pro volební spolupráci³⁰, a to zejména za účelem výměny informací o hrozbách souvisejících s volbami a podpory možného uplatnění sankcí. S kontaktními místy, která jsou oporou systému včasného varování, by měly spolupracovat online platformy, a to zejména během volebních období, za účelem poskytování relevantních a včasných informací.

Systém včasného varování by měl být úzce propojen se stávajícími nepřetržitě fungujícími kapacitami, jako jsou středisko pro koordinaci odezvy na mimořádné události³¹ a situační středisko Evropské služby pro vnější činnost³². Jako kanály pro sdílení informací by rovněž bylo možné využívat středisko EU pro hybridní hrozby Zpravodajského a informačního centra a příslušné pracovní skupiny Rady. Komise a vysoká představitelka zajistí pravidelné výměny informací a osvědčených postupů s klíčovými partnery, mimo jiné v rámci skupiny G7 a Organizace Severoatlantické smlouvy.

Pro potírání dezinformací a odrazování od nich má zásadní význam rychlá reakce postavená na účinné komunikaci založené na faktech, a to i v případech dezinformací, které se týkají záležitostí a politik Unie. To je důležité pro podporu otevřené a nezmanipulované demokratické debaty a platí to i v souvislosti s nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu. Je třeba, aby orgány Unie³³ a členské státy zlepšily svoji schopnost účinně reagovat a komunikovat. Komise již navýšila finanční prostředky, které poskytuje na lepší komunikační aktivity, prováděné prostřednictvím svých regionálních komunikačních programů, a to i v sousedství Unie, a delegacemi Unie. V oblasti komunikace o evropských opatřeních a politikách v Unii jsou činné všechny orgány Unie, klíčovou úlohu v poskytování zpráv přizpůsobených místní situaci, včetně zvláštních nástrojů pro vyvracení mýtů a šíření

²⁹ Viz doporučení C(2018) 5949 o sítích pro volební spolupráci, transparentnosti on-line, ochraně před kybernetickými bezpečnostními incidenty a boji proti dezinformačním kampaním v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu. Tyto sítě budou propojovat vnitrostátní volební orgány, regulační orgány pro audiovizuální média, orgány pro kybernetickou bezpečnost a ochranu údajů, jakož i příslušné skupiny odborníků, například v oblasti mediální gramotnosti. Společně s orgány Unie tvoří evropskou volební síť. Evropská volební síť se poprvé sejde v lednu 2019.

³⁰ Zřízena podle doporučení vydaného dne 12. září 2018.

³¹ Středisko pro koordinaci odezvy na mimořádné události bylo zřízeno podle článku 7 rozhodnutí č. 1313/2013/EU o mechanismu civilní ochrany Unie.

³² Situační středisko je subjekt Evropské služby pro vnější činnost, který zajišťuje permanentní pohotovost a celosvětové monitorování a informovanost o aktuální situaci. Je součástí Zpravodajského a informačního centra EU a funguje jako hlavní uzel poskytující informace o situaci pro všechny příslušné zúčastněné strany z evropských orgánů.

³³ V Komisi by si svoji klíčovou úlohu při reakci a zajišťování protiargumentů vždy, když se ve zprávách médií objeví chyby, zachovali členové sboru komisařů, útvar mluvčího Komise a zastoupení Komise.

faktů, hrají zejména zastoupení Komise a kontaktní kanceláře Evropského parlamentu v členských státech³⁴.

Spolupráce mezi členskými státy a orgány Unie by měla dále posílit, především pokud jde o sdílení informací, společné učení, zvyšování povědomí, aktivní vydávání zpráv a výzkum. Větší sdílení zpravodajských informací mezi členskými státy a orgány Unie je nezbytné pro zlepšení přehledu o situaci a jejich schopnosti reagovat. Aktivní a objektivní komunikace o hodnotách a politikách Unie je zvláště účinná, když ji provádějí přímo členské státy. Za tímto účelem Komise a vysoká představitelka vyzývají členské státy, aby zvýšily své úsilí v oblasti komunikace a bránily Unii a její orgány před dezinformačními kampaněmi.

Opatření č. 3: Do března roku 2019 Komise a vysoká představitelka ve spolupráci s členskými státy zřídí systém včasného varování pro řešení dezinformačních kampaní, a to v úzké spolupráci se stávajícími sítěmi, Evropským parlamentem, Organizací Severoatlantické smlouvy a mechanismem rychlé reakce skupiny G7.

Opatření č. 4: S ohledem na nadcházející volby do Evropského parlamentu posílí Komise ve spolupráci s Evropským parlamentem své úsilí v oblasti komunikace o hodnotách a politikách Unie. Členské státy by v oblasti komunikace o hodnotách a politikách Unie měly výrazně zvýšit své úsilí.

Opatření č. 5: Komise a vysoká představitelka ve spolupráci s členskými státy posílí strategickou komunikaci v sousedství Unie.

PILÍŘ Č. 3: MOBILIZACE SOUKROMÉHO SEKTORU K BOJI PROTI DEZINFORMACÍM

Při řešení problému dezinformací hrají klíčovou úlohu online platformy, inzerenti a reklamní průmysl, protože rozsah tohoto problému přímo souvisí se schopností těchto platform posilovat, zaměřovat a šířit dezinformační zprávy nepřátelských subjektů. S ohledem na jejich dřívější neúspěchy, pokud jde o vhodné jednání s cílem tento problém řešit, je Komise v dubnu 2018 vyzvala, aby své snahy zintenzivnili. Vzhledem k těmto okolnostem byl dne 26. září 2018 zveřejněn kodex zásad boje proti dezinformacím³⁵. Hlavní online platformy, které tento kodex podepsaly, se zavázaly ke zvláštním opatřením, jež mají být provedena před volbami do Evropského parlamentu v roce 2019.

Komise vyzývá všechny signatáře kodexu, aby opatření a postupy v něm určené provedli rychle a účinně v celé EU a zaměřili se na opatření, která jsou naléhavá a relevantní pro zajištění integrity voleb do Evropského parlamentu v roce 2019. Velké online platformy by měly především okamžitě i) zajistit kontrolu umístování reklamy a transparentnost politické reklamy, a to na základě účinných hloubkových kontrol totožnosti zadavatelů, ii) rušit falešné

³⁴ Několik zastoupení Komise vytvořilo nástroje přizpůsobené místní situaci, které mají za cíl vyvracet dezinformace, jako například Les Décodeurs de l'Europe ve Francii, UE Vero Falso v Itálii, Euromyty.sk na Slovensku, rakouská soutěž kreslených obrázků vyvracejících mýty o EU a kreslený seriál v Rumunsku.

³⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>. Dne 16. října provedli první signatáři kodexu svůj formální podpis kodexu, určili závazky, které bude každý z nich dodržovat, a poskytli tabulku obsahující příslušné osvědčené postupy daných společností a rovněž mezníky pro obecné provádění kodexu v EU. K prvním signatářům se řadí hlavní online platformy (Facebook, Google, Youtube, Twitter), poskytovatelé softwaru (Mozilla) a inzerenti, jakož i řada oborových sdružení zastupujících online platformy a reklamní průmysl. Tento kodex by měl vytvořit transparentnější, věrohodnější a odpovědnější online ekosystém a chránit uživatele před dezinformacemi.

účty aktivní na jejich službách a iii) identifikovat automatizované boty a odpovídajícím způsobem je označovat. Online platformy by rovněž měly spolupracovat s vnitrostátními regulačními orgány pro audiovizuální oblast a s nezávislými ověřovateli faktů a výzkumnými pracovníky na odhalování a označování dezinformačních kampaní, a to zejména během volebních období, a na zviditelňování a šíření obsahu, jehož faktická správnost byla ověřena.

Komise bude s pomocí skupiny evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby (ERGA)³⁶ monitorovat provádění závazků signatáři kodexu a bude pravidelně informovat o tom, zda a do jaké míry jednotlivé platformy tyto závazky plní. Aby bylo možné toto monitorování účinně a komplexně provádět, měly by platformy do konce tohoto roku Komisi poskytnout aktuální a úplné informace o opatřeních, která za účelem splnění těchto závazků přijaly. Komise tyto informace zveřejní v lednu 2019. Počínaje lednem 2019 by platformy rovněž měly pravidelně poskytovat úplné informace o tom, jak závazky provádějí, mimo jiné prostřednictvím odpovědí na zvláštní žádosti Komise, aby bylo možné cíleně monitorovat dodržování kodexu před volbami do Evropského parlamentu. Tyto informace budou též zveřejněny.

Dále kodex stanoví, že po dvanácti měsících předloží signatáři úplnou zprávu. Tyto zprávy by měly obsahovat úplné údaje a informace, které Komisi umožní provést důkladné hodnocení. Na základě toho **Komise s pomocí nezávislých odborníků a skupiny ERGA zhodnotí celkovou účinnost kodexu.** Komise může rovněž požádat o pomoc Evropskou audiovizuální observatoř.

Komise upozorňuje, že celková účinnost kodexu závisí na co nejširší účasti online platform a odvětví online reklamy. Proto vyzývá další příslušné zúčastněné strany, aby se k tomuto kodexu připojily.

Opatření č. 6: Komise zajistí pečlivé a nepřetržité monitorování provádění kodexu. V případě potřeby, a zejména s ohledem na volby do Evropského parlamentu, se bude Komise zasazovat o rychlé a účinné dosažení souladu. Na konci počátečního dvanáctiměsíčního období uplatňování kodexu provede komplexní hodnocení. Nebudou-li provádění a dopad kodexu uspokojivé, může Komise navrhnout další opatření, včetně opatření regulační povahy.

PILÍŘ č. 4: ZVYŠOVÁNÍ POVĚDOMÍ A ZLEPŠOVÁNÍ ODOLNOSTI SPOLEČNOSTI

Pro zlepšení odolnosti společnosti vůči hrozbě, kterou dezinformace představují, má zásadní význam větší informovanost veřejnosti. Výchozím bodem je lépe pochopit zdroje dezinformací a záměry, nástroje a cíle, jež za dezinformacemi stojí, ale také naši vlastní zranitelnost. Hlavní slabiny v jednotlivých členských státech by mohla pomoci určit spolehlivá vědecká metodika³⁷. Je nezbytné porozumět tomu, jak a proč občany, a někdy i celá společenství, dezinformační zprávy přitahují, a definovat komplexní reakci na tento jev.

³⁶ Skupinu evropských regulačních orgánů pro audiovizuální mediální služby tvoří všechny relevantní regulační orgány všech členských států. Komisi poskytuje technické poradenství v řadě oblastí týkajících se uplatňování směrnice, usnadňuje spolupráci mezi vnitrostátními regulačními orgány a/nebo subjekty navzájem a mezi vnitrostátními regulačními orgány a/nebo subjekty a Komisí. Revidovaná směrnice o audiovizuálních mediálních službách úlohu této skupiny dále posílila, mimo jiné zejména s ohledem na platformy pro sdílení videonahrávek.

³⁷ Tím by se bylo možné dále zabývat v rámci činnosti nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků, projektu spolufinancovaného Evropskou unií a realizovaného Střediskem pro pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků ve Florencii.

Budování odolnosti zahrnuje i specializovaná školení, veřejné konference a debaty a také další formy společného učení pro média. Vyžaduje také posílení postavení všech sektorů společnosti a zejména zlepšení mediální gramotnosti občanů, aby věděli, jak dezinformace rozpoznat a bránit se jim.

Komplexní reakce na šíření dezinformací vyžaduje aktivní účast občanské společnosti. **Sdělení a doporučení³⁸, která jsou součástí souboru opatření týkajících se zabezpečení svobodného a spravedlivého průběhu voleb do Evropského parlamentu (balíčku o volbách), vyzvaly členské státy, aby spolupracovaly s médii, online platformami, poskytovateli informačních technologií a dalšími stranami** na osvětových aktivitách za účelem zvýšení transparentnosti voleb a posílení důvěry ve volební procesy. V období před volbami do Evropského parlamentu jsou v této souvislosti zapotřebí aktivní zapojení a navazující kroky členských států.

Nezávislí ověřovatelé faktů a výzkumní pracovníci hrají klíčovou úlohu při hlubším porozumění strukturám, o něž se dezinformace opírají, a mechanismům, které ovlivňují to, jak jsou šířeny online. Svojí činností dále zvyšují povědomí o různých typech dezinformačních hrozeb a mohou přispět ke zmírnění jejich negativních dopadů. Je zapotřebí posilovat jejich kapacitu identifikovat a odhalovat dezinformační hrozby a usnadňovat přeshraniční spolupráci. V návaznosti na opatření nastíněná v dubnovém sdělení je třeba rozšířit vnitrostátní víceoborové týmy nezávislých ověřovatelů faktů a akademických pracovníků se zvláštními znalostmi o místním informačním prostředí. To vyžaduje podporu a spolupráci členských států za účelem snadnějšího fungování evropské sítě ověřovatelů faktů, při plném respektování nezávislosti činnosti ověřování faktů a výzkumné činnosti. Komise bude v rámci programu Nástroje pro propojení Evropy³⁹ financovat digitální platformu, která nezávislé vnitrostátní víceoborové týmy propojí.

Komise za účelem zvýšení veřejného povědomí a odolnosti dále zintenzivní své úsilí a současné aktivity související s mediální gramotností, aby občané Unie dokázali dezinformace lépe rozpoznat a lépe se s nimi vypořádat⁴⁰. Členské státy by měly urychleně provést ustanovení revidované směrnice o audiovizuálních mediálních službách, které po nich požaduje, aby podporovaly a rozvíjely mediální gramotnost⁴¹.

Komise navrhla financování vývoje nových nástrojů pro lepší pochopení dezinformací na internetu a zlepšení boje proti nim ve svém návrhu týkajícím se programu Horizont Evropa⁴². Ve vhodných případech bude Komise také podporovat informační kampaně, které mají za cíl zvyšovat informovanost uživatelů o nejnovějších technologiích (např. „deep fakes“).

³⁸ Viz doporučení Komise o sítích pro volební spolupráci, transparentnosti on-line, ochraně před kybernetickými bezpečnostními incidenty a boji proti dezinformačním kampaním v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu, C(2018) 5949.

³⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1316/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se vytváří Nástroj pro propojení Evropy, mění zařízení (EU) č. 913/2010 a zrušují nařízení (ES) č. 680/2007 a (ES) č. 67/2010.

⁴⁰ Mezi tyto aktivity bude patřit online knihovna a výukové středisko Unie pro mediální gramotnost a další nástroje na podporu mediální gramotnosti.

⁴¹ Článek 33a revidované směrnice o audiovizuálních mediálních službách.

⁴² COM(2018) 435.

Činnost nezávislých médií je pro fungování demokratické společnosti zásadní. Komise⁴³ proto bude i nadále nezávislá média a investigativní novináře podporovat, neboť přispívají k odhalování dezinformací. Kromě toho bude Komise pokračovat v provádění zvláštních programů souvisejících s podporou médií, a to i prostřednictvím finanční podpory, a profesionalizací v sousedství⁴⁴.

Opatření č. 7: Zejména s ohledem na volby do Evropského parlamentu v roce 2019, ale také v dlouhodobějším horizontu, budou Komise a vysoká představitelka ve spolupráci s členskými státy organizovat cílené kampaně pro veřejnost a školení pro média a subjekty ovlivňující veřejné mínění v Unii a jejím sousedství s cílem zvýšit povědomí o negativních dopadech dezinformací. Úsilí zaměřené na podporu činnosti nezávislých médií a kvalitní žurnalistiky, jakož i výzkumu dezinformací bude pokračovat, aby byla zajištěna komplexní reakce na tento fenomén.

Opatření č. 8: Členské státy, ve spolupráci s Komisí, by měly podporovat vznik týmů víceborových nezávislých ověřovatelů faktů a výzkumných pracovníků se zvláštními znalostmi o místním informačním prostředí za účelem odhalování dezinformačních kampaní v různých sociálních sítích a digitálních médiích a upozorňování na tyto kampaně.

Opatření č. 9: Jako součást Týdne mediální gramotnosti, který se uskuteční v březnu 2019, Komise ve spolupráci s členskými státy podpoří přeshraniční spolupráci mezi odborníky působícími v oblasti mediální gramotnosti a také zavedení praktických nástrojů na podporu mediální gramotnosti veřejnosti. Členské státy by rovněž měly urychleně provést ustanovení směrnice o audiovizuálních mediálních službách, která se týkají mediální gramotnosti.

Opatření č. 10: S ohledem na nadcházející volby do Evropského parlamentu v roce 2019 by členské státy měly zajistit účinná opatření navazující na balíček o volbách, zejména na doporučení. Komise bude provádění balíčku pozorně sledovat a ve vhodných případech poskytne příslušnou podporu a poradenství.

4. ZÁVĚRY

Dezinformace jsou pro evropské demokracie a společnost velkou výzvou a je třeba, aby se jimi Unie zabývala, a současně zůstala věrná evropským hodnotám a svobodám. Dezinformace podkopávají důvěru občanů v demokracii a demokratické instituce. Dezinformace také přispívají k polarizaci názorů veřejnosti a narušují demokratické rozhodovací procesy. Mohou sloužit i k podryvání evropského projektu. To může mít značné negativní dopady na společnost v celé Unii, zejména v období před volbami do Evropského parlamentu, které se uskuteční v roce 2019.

⁴³ Program Kreativní Evropa, bude-li přijat, pomůže posílit evropská zpravodajská média, rozmanitost a pluralismus novinového obsahu, jakož i kritický přístup k mediálnímu obsahu díky mediální gramotnosti, COM(2018) 438.

⁴⁴ Komise financuje projekt „openmediahub“: i) aby se novinářům v zemích sousedství dostalo dovedností nezbytných pro nezávislé a objektivní zpravodajství; ii) aby se zdokonalily dovednosti redakčních pracovníků a iii) posílila se síť mediálních pracovníků a novinářů v zemích sousedství. Pokud jde o západní Balkán, Komise poskytuje finanční podporu na založení sítě novinářských sdružení, budování důvěry ve sdělovací prostředky a posílení soudních systémů za účelem obrany svobody projevu. V této oblasti Komise podporuje také veřejnoprávní sdělovací prostředky, nové nezávislé sdělovací prostředky a zvýšení kvality a profesionality v žurnalistice.

Pro zachování demokratického procesu a důvěry občanů ve veřejné orgány na vnitrostátní i unijní úrovni je zapotřebí silné odhodlání a rychlé kroky. Tento akční plán vymezuje hlavní opatření pro koordinovaný boj orgánů Unie a členských států proti dezinformacím. Rovněž vyzdvihuje kroky, které mají před volbami do Evropského parlamentu v roce 2019 přednostně přijmout různí aktéři. Členské státy by měly posílit svoji solidaritu a bránit Unii proti hybridním útokům, včetně útoků využívajících dezinformace.

V dlouhodobém horizontu je současně cílem Unie a jejího sousedství vybudovat si vůči dezinformacím větší odolnost. K tomu je zapotřebí trvalé a nepřetržité úsilí o podporu vzdělávání a mediální gramotnosti, žurnalistiky, ověřovatelů faktů, výzkumných pracovníků a občanské společnosti jako celku.

Komise a vysoká představitelka proto:

- připomínají, že k tomu, abychom se účinně vypořádali se všemi různými aspekty dezinformační hrozby, je zapotřebí společné úsilí všech příslušných institucionálních subjektů, soukromého sektoru, zejména online platforem, a občanské společnosti jako celku,
- vyzývají Evropskou radu, aby tento akční plán podpořila,
- vyzývají členské státy ke spolupráci na provádění opatření stanovených v tomto akčním plánu,
- prioritně vyzývají všechny příslušné subjekty k provedení těch opatření, která jsou naléhavá a relevantní v období před nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu, které se uskuteční v květnu 2019.